

Nd.

768. Frumvarp

til laga um lögráð.

(Eftir eina umr. í Ed.)

1. gr.

Lögráð eru tvenns konar, sjálfsráð og fjárráð. Maður sjálfráða og fjárráða er fullráða.

Leyfisbrjef til lögráða verða ekki veitt.

2. gr.

Maður er sjálfráða 16 ára gamall, nema sviftur sje sjálfsráðum.

Sjálfráða maður ræður einn öðru en fje sinu, nema öðru visi sje sjerstaklega um mælt í lögum.

Ef sjálfráða maður rýfur lögmætar skuldbindingar sínar, bæti af fje sinu. Ráðstafanir ósjálfráða manns eru ógildar.

3. gr.

Foreldri ráða bæði saman ósjálfráða skilgetnum börnum sínum. Nú er annað foreldra látið, og ræður þá hitt börnunum, nema kvænst eða gifst hafi aftur. Þá ráða hjónin börnunum bæði saman. Nú eru bæði foreldri látin, en stjúeforeldri á lífi, og ræður þá stjúeforeldri börnunum, enda sjeu börnin á framfæri þess. Nú eru foreldri skilin að fullu eða að borði og sæng, og ræður þá hvort þeirra þeim börnum, sem hjá því eru.

Óskilgetnu barni ræður móðir.

Nú má hvorki foreldri nje stjúeforeldri ráða barni, og kemur þá skipaður lögráðamaður í þeirra stað.

4. gr.

Maður er fjárráða 21 árs gamall, nema sviftur sje fjárráðum.

Ekkjur og konur, sem skilið hafa við bændur sína að fullu eða að borði og sæng, eru fjárráða, þó að yngri sjeu en 21 árs.

Fjárráða maður ræður einn fje sinu, nema lög mæli sjerstaklega fyrir á annan veg.

Fjárráðstafanir ófjárráða manns eru ógildar, nema þær varði sjálfsaflafje eða gjafafje, enda láti gefandi eigi öðru visi um mælt, eða lög kveði sjerstaklega öðru visi á.

5. gr.

Nú er sjálfráða maður eða fjárráða ófær til að ráða sjer eða fje sinu sjálfur, vegna vanheilsu eða vanþroska eða af öðrum ástæðum, svo sem vegna eyðslusemi, og skal hann þá sviftur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorum tveggja, og honum skipaður lögráðamaður.

6. gr.

Hjeraðsdómari á úrskurðarvald um sviftingu lögráða. Úrskurð um lögráðasviftingu skal kveða upp á varnarþingi þess, er svifta skal lögráðum. Að öðru leyti fer um lögráðasviftingu eftir þeim reglum, sem fylgt hefir verið um sviftingu fjárráða. Úrskurði má sá, er sviftur er lögráðum, skjóta til landsyfirdóms til fullnaðarúrslita. Rjett er og að maki hans, foreldri eða börn, systkin eða jafnmægðir áfrýi slíkum úrskurði, ef lögráða eru.

Á sama hátt skal fara, ef fella skal niður lögráðasviftingu.

7. gr.

Úrskurður um sviftingu lögráða skal vera rökstuddur, enda skal skýrt ákveðið, hvort maður sje sviftur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorum tveggja.

Stefnuvottar skulu birta úrskurð þeim sjálfum, sem sviftur er lögráðum,

eða næsta venlamanni, ef hinn er að læknisdómi svískertur. Svo skal og birta úrskurðinn í lögbirtingablaði landsins, rita hann þegar í þinglýsingabók og lýsa honum síðan á varnarþingi þess, er lögráðum var sviftur. Ef sá, sem sviftur er lögráðum, á fasteign eða hjer skrásett skip, eða hann rekur hjer atvinnu, sem geta ber eða getið er í verslanaskrá, þá skal þinglýsa úrskurðinum á varnarþingi fasteignar eða skips og bóka athugasemd um hann í verslanaskrá. Dómari sendir eftirrit af úrskurðinum þeim stjórnarvöldum, er um hann þurfa að vita. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald greiða.

8. gr.

Nú hefir maður verið sviftur lögráðum, og eru þá ógildar ráðstafanir, sem brjóta bág við lögráðasviftingu og hann gerir eftir innritun úrskurðar í þinglýsingabók, — enda hafi þinglýsing síðan farið fram áður lögmæltur tími sje liðinn, — eða athugasemd um hann er skráð í verslanaskrá. Gildar skulu metnar ráðstafanir hans, er áður eru gerðar, nema sannað sje, að sá, sem hagsvon átti af þeim, hafi vitað um úrskurðinn.

Skylt er sýslumanni eða bæjarfógeta, að viðlögðum skaðabótum eftir venjulegum reglum, að geta úrskurðarins í þinglýsingabók fasteigna og í skipaskrá og verslana, þegar honum er sent eða afhent úrskurðareftirrit eða eintak af lögbirtingablaði, þar sem úrskurðurinn er birtur.

9. gr.

Nú er skotið til landsyfirdóms úrskurði um lögráðasviftingu, og skipar þá dómstjóri löggiltan málaflutningsmann við yfirdóminn til að sækja málið af hendi þess, er svifta skal lögráðum, og annan til varnar. Hvor málsvara getur lagt fram nýjar skýrslur í yfirdómi, og, ef svo ber undir, krafist rannsóknar í hjeraði um málavexti. Málskostnaður í yfirdómi greiðist af almannaþje, og fer um meðferð málsins þar sem um opinber mál.

Nú úrskurðar yfirdómur rannsókn málavaxta í hjeraði, og skal hún fram fara að hætti almennra lögreglumála, enda skal útvega þær skýrslur, sem yfirdómur krefst. Skipa skal þá jafnan valinkunnan mann til þess að gæta rjettar þess, er svifta skal lögráðum. Málskostnaður í hjeraði greiðist og af almannaþje.

Nú er úrskurður um lögráðasviftingu fenginn fyrir visvitandi rangar skýrslur, og á þá, að undangenginni löglegri málssókn, að dæma þann eða þá, sem um það reynast sekir, til þess að greiða að skaðlausu allan þann kostnað, sem lögráðasvifting hefir haft í för með sjer.

10. gr.

Dómstjóri sendir stjórnarráðinu þegar eftirrit af úrslitadómi yfirdóms, en það sendir aftur stjórnarvöldum þeim, er málið ber undir.

Nú ónýtir yfirdómur úrskurð hjeraðsdómara, og ber þá þegar að draga yfir hann í embættisbókum og aflýsa honum, ef þinglýstur var, hvortveggja endurgjaldslaust.

11. gr.

Nú er maður ólögráða, og skal þá sýslumaður hans eða bæjarfógeti

skipa honum lögráðamann, ósjálfráða manni fyrir æsku sakir þó því að eins, að lögborins manns njóti eigi.

Þær skipanir, sem gerðar hafa verið samkvæmt gildandi lögum, standa þó óraskaðar þangað til lögráðum er náð.

Skipaður lögráðamaður má ekki yngri vera en 25 ára, enda sje hann ráðvandur maður og ráðdeildarsamur, sæmilega að sjer, heill heilsu og fjár sins ráðandi.

Lögráðamann skal skipa karl eða konu, næst að frændsemi. Föðurfrændur ganga fyrir móðurfrændum, alsystkin fyrir hálsystkinum, eldri maður fyrir yngri, jafnáninna. Um stjúpforeldra gildir sama og foreldra, enda beri stjúpforeldri framfærsluskylda, og sje henni fullnægt.

Móðurfrændur óskilgetins barns ganga fyrir öðrum frændum til fjárráða.

Þó má skipa föður, ef móður nýtur eigi, enda hafi hann þinglýst barninu, ættleitt það eða arfleitt.

12. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ósjálfráða man, svo sem sjálfráða hefði hann gert, nema öðru vísi sje áskilið að lögum.

13. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ófjárráða man, svo sem fjárráða hefði hann gert, enda mæli lög eigi sjerstaklega um á annan veg.

14. gr.

Um stöðu lögráðamanns gagnvart ófjárráða manni og yfirtjárráðanda fer að lögum.

15. gr.

Þeir, sem orðnir eru 18 ára, en ekki fulls 21 árs, þá er lög þessi öðlast gildi, eru hálfháða fjár sins, og fer að öllu leyti um þá eftir gildandi lögum, þangað til þeir verða fulls 21 árs. Að öðru leyti eru hálfháð um fjármál úr lögum numin.

Lögin taka jafnt til þeirra, sem orðnir eru fulls 21 árs áður en þau ganga í gildi, sem til hinna, er ná þeim aldri síðar.

16. gr.

Eftirfarandi ákvæði eru úr lögum numin: D. L. 1—23—12 og N. L. 1—21—9, a- og b-liðir 1. gr. I. kap. tilsk. 21. des. 1831, sbr. þó fyrri málsgr. næstu gr. hjer á undan, 1. gr. og 2. málsgr. 15. gr. tilsk. 18. febr. 1847, opið brjef 4. jan. 1861, er lögleiðir á Íslandi dönsk lög 29. des. 1857, um myndugleika kvenna, 10. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3, lög 20. okt. 1905, nr. 17, svo og öll önnur ákvæði, er koma kynnu í bág við lög þessi. Í 5. gr. laga 16. september 1893, nr. 15, komi: 16 ára í stað »18 ára«.